

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ ба таҳқиқи диссертатсионии Савруллозода Ҳанифа Саврулло дар мавзӯи «Методикаи баландбардории салоҳиятҳои касбии омӯзгорони ояндаи ихтисоси «технология (таълими меҳнат)» бо воситаи ҳунариҳои миллии (дар мисоли вилояти Хатлон)», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси **5.3 – Педагогика (5.3.10.11- Назария ва технологияи таълими меҳнат ва дизайн) – Назария ва методикаи фанҳои гуманитарӣ (технология (таълими меҳнат))** пешниҳод шудааст

Масъалаи омодакунии омӯзгори ояндаи технология (таълими меҳнат) бо салоҳияти касбӣ дар шароити имрӯза яке аз проблемаи муҳими муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ба шумор меравад, бо он сабаб, ки саноатикунони босуръати кишвар ҳадафи чоруми стратегияи миллии ба ҳисоб рафта, хатмкунандагони МТМУ-ро ба касбҳои лозимӣ омӯзондан, онҳоро ба меҳнат дар истехсолот омода намудан нақши омӯзгори технология (таълими меҳнат) хеле баланд аст. Дар самти омодакунии дорои салоҳияти касбӣ ҳунариҳои миллиамон низ ҷои арзандаро ишғол намуда, дар раванди таҳсил истифодаи онҳо, ҷӣ тавре мушоҳидаҳо нишон додаанд, самарайи хуб медиҳад ва ин ҳолат мубрами мавзӯи таҳқиқотии мазкурро ифода мекунад.

Савруллозода Ҳанифа Саврулло соли 2005 ба ихтисоси технология ва соҳибкорӣ дохил шуда, онро соли 2010 бо муваффақият хатм намудааст. Аз соли 2000 дар ДДБ ба номи Носири Хусрав фаъолияти меҳнатӣ ба ҳайси лаборанти кафедраи методикаи таълими физика оғоз намуда, то соли 2010 дар ин вазифа кор кард. Аз соли 2010 то 2020 дар китобхонаи донишгоҳ ба ҳайси китобдор ва солҳои 2020-2021 дар шӯъбайи таълими донишгоҳ, аз соли 2021 то ҳол дар Маркази таҳсили фосилавӣ фаъолият дорад.

Кори диссертатсионии Савруллозода Ҳанифа Саврулло аз муқаддима, се боб, ҳафт зербоб, хулоса, тавсияҳо ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат мебошад.

Дар муқаддима мубрами мавзӯи таҳқиқи диссертатсионӣ асоснок карда шуда, дараҷаи омӯзиши масъалаи илмӣ арёбӣ гардида, объект ва мавзӯи таҳқиқ, ҳадаф ва вазифаи он, асосҳои назарӣ ва методологӣ, наҷғониҳои илмӣ, аҳамияти назариявӣ ва амалӣ муайян карда шудаанд.

Таҳсилоти муосир ба рушди нерӯи зеҳнӣ, эҷодкорӣ, қобилият ва ҳудшиносии шахсият ниғаронида шудааст. Мушқилтарин вазифа дар шакли нави таълим ин тағйир додани муносибати шахсии омӯзгор ва донишҷӯён ба ҳудтаълимгирӣ мебошад. Зеро методи муосири таълим бояд, ҳамгирии усулҳои гуногуни азҳудқуниро таъмин намуда, бо ин роҳ қобилияти эҷодии шахсро барои амалҳои озоду пурмазмун, дарки ҳуввияти миллӣ, қаҳонбинӣ, огоҳ будан аз арзишҳои миллӣ, навоарӣ ва дигар омилҳоро тақозо менамояд.

Дар боби якум **«Асосҳои методи ташаккули салоҳияти касбии омӯзгорони ояндаи технология (таълими меҳнат) дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ»** вобаста ба татбиқи иқдоми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон оиди эҳё ва рушди ҳунарҳои мардумӣ то имрӯз дахҳо мактаби ҳунармандон дар шаҳру ноҳияҳои Тоҷикистон ташкил шуда, ба фаъолият оғоз намуданд.

Ин боб оиди методология, нақш аҳамият ва эҳёи ҳунарҳои миллӣ дар ороиши сару либос, қиҳози ҳона, муҳити зист ва ғайра қангоми омӯзиши фанни санъати тасвирӣ дар муассисаҳои таълимии миёна ва олии кишвар далелҳои зиёд гиридарда шудааст. Баҳри амалии ҳунарҳои миллӣ дар шаҳру деҳот ва муаррифии он қазорон ҳунармандони соҳибқасб фурсати зиёдро тақозо медорад.

Дар ин боб оиди баён гардидааст, ки рушди ҳунарҳои миллӣ муаммоҳои гуногун нуҳуфтаанд, ҳатто бархе аз онҳо дар шаҳру ноҳияҳои кишвар қариб ки ба фаромӯшӣ рафтаанд. Шарҳ дода шудааст,

ки ҳоло зарурати ҳалли масъалаҳои марбут ба рушди намудҳои ҳунарҳои миллӣ ба миён омадааст. Пеш аз ҳама, ин ҳолат барои пайдо намудани ҳунармандони нав ва омӯзиши он ба насли ҷавон муаррифии фарҳангу тамаддуни аҷдодӣ мебошад. Ҳунарҳои мардумии тоҷик таърихи хеле қадима дорад ва омӯзиши он барои насли имрӯза заруру муҳим хоҳад буд.

Дар ин ҷода омӯзиши манбаҳои назариявӣ, таърихӣ, бостоншиносӣ ва маълумоти пажӯҳишгарони илмӣ, нуқтаи назари муҳаққиқони соҳаи ҳунарҳои мардумӣ мисолҳои мушаххас оварда шудааст. Баён шудааст, ки мардуми тоҷик аз қарнҳо ба пушидан ва эҳёи либосҳои миллӣ, тарзи сохтани биноҳо, сохтани инфрасохтори шаҳр ё марказҳои калони аҳолинишинро бо тарқи зебо ва диданибоб бунёд намудаанд, ки ҳанӯз ҳам сайёҳони хориҷӣ, меҳмонони дуру наздикро дар тааҷҷуб ва ҳайрат мемонанд.

Ҳамин тавр, дар ин боб инъикоси анъанаҳои миллӣ дар офаридани осори ҳунарҳои мардумӣ ба инкишофи ҳисси худшиносӣ, ватандориву ифтихори миллӣ, инчунин такмили маҳорати ҳунармандии омӯзгорони ояндаи технология (таълими меҳнат) мусоидат менамояд, дарҷ гардидааст.

Дар боби дуюм «**Нақши анъанаҳои миллӣ дар эҳёи ҳунарҳои мардумӣ**» воқеа ба ҳунарҳои дастӣ дар инсон завқи бадеиро ташаккул дода, таҳаммулу тозақорию тарбия менамояд ва дунёи ботинии шахсро ғанӣ мегардонад таҳқиқотҳои ҳунармандони соҳаи тарроҳӣ маводҳои гуногун ҷамъ оварда шудааст. Дар замони мо ҳунароҳе, ки замоне фаромӯш шуда буданд, эҳё гардида, арзиши маҳсулоти дастӣ нисбат ба молҳои оммавӣ меафзояд.

Иброн шудааст, ки яке аз соҳаҳои пешрафта, соҳаи бофандагӣ буд, ки ба он бештар занону духтарон машғул буданд. Ҳунармандони минтақаи Хатлон аз пахта ришта ресида, аз он риштаҳо дар дастгоҳҳо матоъҳои пахтагин мебофтанд. Арзишнок будани маҳсулоти ҳунарҳои

халқӣ дар он аст, ки дар асоси зебо ва замонавӣ будан, анъанаҳои санъати ороишӣ тараққиёти худро нигоҳ ва давом дода тавоништан аст.

Қайд шудааст, ки тоҷикон бо навъҳои гуногуни ҳунароҳои дастӣ машҳури оламанд, аз қабилӣ заргарӣ, қандакорӣ, гулдузӣ, қулолӣ ва ғайра, ки ин ҳунароҳо то имрӯз пойбарҷо ва дар ҳолати рушд ҳастанд. Гулдузӣ, тоқидӯзӣ ва қодардузӣ аз зумраи ҳунароҳоеанд, ки то имрӯз миёни мардум шухрати худро гум нақардаанд. Дар қашнҳои мардумӣ, маросимҳои хурсандӣ ва маърақаҳо қорабиниҳои давлатии вилояти Хатлон намунаи ҳунароҳо ро вохӯрдан мумкин аст.

Ҳунари гулдӯзӣ ё қашнададӯзӣ аз шахс маҳорати баланди қасбӣро эҷодӣ, таҳаммулқазирӣ, навоқарӣ, эҷодқорӣ ва ғайраҳо металабад. Ҳангоми дӯхтани маснуоти гулдӯзи бояд, ҳунароманд тозақиву озодақии ғирду атроф, тозақии маснуот, сарфакорӣи риштаҳо матоъро ба инобат ғирад.

Тавсия дода шудааст, ки мувофиқи талаботи Қодекси меҳнат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамаи мутақассисони соҳа, аз қумла соҳаи истеҳсолоти дӯзандақӣ бояд аз рӯи ихтисос амал намоянд.

Дар боби сеюм «**Роҳҳои истифодабарии омӯзиши ҳунароҳои миллӣ дар баландбарқорӣи салоҳияти қасбии омӯзқорони ояндаи теҳнология (таълими меҳнат) ва натиқаҳои қори озмоиши педагоғӣ дар ин самт**» оиди эҳёи ҳунароҳои мардумӣ ҳамқун манбаи тақриба дар фаъолияти эҷодӣ ва тақрибаи педагоғии аҳолӣ муҳимтарин воситаи рушди шахсӣ, меҳнатӣ, эстетикӣ, теҳнологӣ буда, дар педагоғика ҳамқун қузи муҳими омодақии қасбӣ ва педагоғии омӯзқорони оянда ба ҳисоб мераванд. Барои самаранок омода қардани омӯзқори теҳнология (таълими меҳнат), зарур аст, ки дар давоми таҳсил дар донишқӯ миқдори муайяни дониш ва малақаҳои қасбӣ инқишоф дода шавад, ки ба таърих ва теҳнологияи ҳунароҳои мардумӣ, ҳамқироӣ ва омехташавии онҳо ба лоиқаҳои фаъолият асос ёфта, онҳо мустақилона омӯзишро ба роҳ монанд.

Дар ин боб методҳои омода кардани омӯзгорони ояндаи технология (таълими меҳнат), ҳунарҳои мардумии милли бояд мавқеи муҳимро ишғол намояд, зеро онҳо вижагии мавзӯи «Технологияи»-ро муайян мекунад тавсияҳои муфид гирд оварда шудааст. Дарачаи илмӣ технологӣ дар азхудкунии дониши донишҷӯён ва татбиқи методҳои муосири таълим аз сатҳу сифати омодагии омӯзгори ояндаи технология вобаста аст. Таълими касбомӯзӣ, баробари омӯзиши асосҳои таҷҳизот ва олотҳои муосир, пояҳои фаъолияти касбии омӯзгори ояндаи технология (таълими меҳнат)-ро тақозо мекунад. Маҳз омӯзгорони ояндаи технология (таълими меҳнат) метавонанд, ки интиқолдиҳандаи арзишҳои фарҳангӣ мардум бошад. Дар фаъолияти педагогии худ ӯ асоси фарҳанги миллиро дар байни донишҷӯён ташаккул дода дониши технология (талими меҳнат) истехсолотро бо амалия омӯзиш медиҳад. Аз ҷумла, омӯзиши фарҳанги бадеии халқ дар ҷадвали мундариҷаи муосири таълими технологӣ, омӯзгорони ояндаи технология (талими меҳнат) ташаккул, омодабодӣ ва истифодаи воқеии онро таъмин менамояд.

Дар хулоса ва пешниҳодҳо натиҷаҳои асосии таҳқиқи илмӣ ҷамъбаст гардидаанд.

Нуқтаҳои илмӣ ва натиҷаҳои диссертатсия илман асоснок буда, бо далелҳои муътамади назариявӣ-методӣ ва таҳлилий мустаҳкам карда шудаанд. Муҳтавои асосии диссертатсия дар мақолаҳои илмиинашргардида ва баромадҳои муаллиф дар конфронсҳои сатҳи гуногун инъикос ёфтаанд.

Хулоса, диссертатсияи Савруллозода Ҳанифа Саврулло дар мавзӯи «Методикаи баландбардории салоҳиятҳои касбии омӯзгорони ояндаи ихтисоси «технология (таълими меҳнат)» бо воситаи ҳунарҳои милли (дар мисоли вилояти Хатлон)» ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267) ва Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферати диссертатсия (қарори Раёсати Комиссияи олии

аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 март
соли 2021 №3) ҷавобгӯ буда, ҷиҳати сазовор гардидан ба дараҷаи илмӣ
номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3 –Педагогика (5.3.10.11-
Назария ва технологияи таълими меҳнат ва дизайн) – Назария ва
методикаи фанҳои гуманитарӣ (технология (таълими меҳнат)) барои
ҳимоя пешниҳод карда мешавад.

Роҳбари илмӣ:

доктори илмҳои педагогӣ,

профессори Донишгоҳи давлатии

Бохтар ба номи Носири Хусрав Сатторов Абдурасул Эшбекович
« 02 » 03 соли 2026

Суроға: Индекс 735140, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

вилояти Хатлон, шаҳри Бохтар,

кӯчаи Айни 67,

Телефон: (+992) 987 67 57 73

E-mail: asattorov50@mail.ru

Имзои д.и.п., профессор Сатторов А.Э.-ро

тасдиқ мекунам:

сардори шуъбаи кадрҳо ва корҳои

махсуси ДДБ ба номи Носири Хусрав

 Нажмидинов М.М

Суроға: Индекс 735140, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

вилояти Хатлон, шаҳри Бохтар,

кӯчаи Айни 67,

Телефон: ((+992-83222) 2-54-81)

E-mail: bgu-1978@mail.ru

« 02 » 03 соли 2026